

REMM MODELİ ÇERÇEVESİNDE BİREYLERİN İKTİSADİ DAVRANIŞLARININ ANALİZİ

Afşin ŞAHİN¹

ÖZET

İnsanın iktisadi davranışlarının analizi, aldığı kararların neticesini ve nedenlerini araştırmak açısından önem taşımaktadır. Bu çalışmada, ekonomik ihtiyaçların insan davranışları üzerindeki etkileri incelenmiştir. Daha sonra, REMM modeli tanımlanmış, bu çerçevede bireylerin ve toplumların davranışları analiz edilmiştir. Sosyoloji ve iktisat arasındaki ilişki analiz edilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Sözcükler: REMM Modeli, SRSM Modeli, Gelir Dağılımı, Zevk ve Tercihler, İnsan Davranışları.

ABSTRACT

Analyzing of economic behavior of human beings is essential to investigate the reasons and consequences of the decisions that have taken. In this article, the effects of economic needs on human behavior are investigated. Then the REMM model is defined and under this individuals and societies behaviors were analyzed. The relationship between sociology and economics were analyzed. And then SRSM and REMM models were compared.

Key Words: REMM Model, SRSM Model, Income Distribution, Pleasure and Choice, Human Behavior.

I. Giriş

İktisat sosyolojisinde, insan davranışlarını açıklamaya yönelik dört davranış modeli dikkat çekmektedir. Bunlar, REMM, Ekonomik Model, Sosyolojik Model, Psikolojik Model ve Politik Modelleridir. Çalışmada, REMM modelinin kısıtlı gelir varsayımı altında iktisadi davranışların analizi yapılmaya çalışılacaktır. REMM modeli insanı becerikli, değerlendirme yapabilen, maksimize odaklı özellikleri ile ele almaktadır. Kendisi ve çevresi ile ilgili konu ve olayları değerlendirme yapabilme ehliyetine sahip insanın ihtiyaçlarının sonsuz olması, bununla birlikte ve bu çerçevede kısıtlı gelir ve kaynaklarla faydasını maksimize yapma uğraşında olması,

¹ Marmara Üniversitesi İktisat Ana Bilim Dalı Doktora Öğrencisi, afsinsahin@gmail.com

iktisadi davranış ve yönelimlerine etkide bulunabilmektedir. Bu çerçevede, insanın iktisadi davranışlarının REMM modeli çerçevesinde analiz edilmesi ve diğer sosyal disiplinlerle bağlantılı olarak, sosyal olayların açıklanmasında kullanılması önem taşımaktadır.

II. İnsan Davranışlarında Ekonomik İhtiyaçlarının Rolü, Kısıtlı Gelir Varsayımında Karşılanması ve Toplumsal Açından Etkileri

İktisat bilimi, bireylerin davranışlarının homojen olduğunu ve toplumsal tercihlerin bütün bireylerin tercihlerini yansıttığını varsaymaktadır. (Onur, 2004: 5). Homoeconomicus olarak tanımlanan insanın ihtiyaçları sonsuz olduğu için, ihtiyaçların ölçümü son derece zor bir konudur. Fakat insanın ihtiyaçları mevcut geliri ile kısıtlılık göstermektedir. Bu açıdan kısıtlı gelirele sonsuz ihtiyaçlar karşılanmaya çalışılmakta, gelirin tüketime dönüşüm aşamasında yarattığı etki, çatışma ve gelişimlere yol açabilmektedir. Birey kısıtlı gelirini tasarruf etme eğilimine de girebilmektedir fakat, Japonya’da olduğu gibi tasarruf paradoksu ile açıklanabilen bu durum, bireylerin sermaye birikimi sağlamak amacıyla toplumun diğer bireyelerine etkide bulunabilmektedir. Kısıtlı gelir, tasarruf ve tüketim boyutunda karını maksimize etme eğilimindeki bireylerin toplumsal duyarlılık ve etkileşiminde, temel noktalardan birisini oluşturmaktadır.

Nitekim, kısıtlı gelir varsayımı altında, bireylerin tüketime ayırdıkları pay da zevk ve tercihlerinin bileşiminden oluşabilmektedir. Kısıtlı gelir, farklı kalite, fiyat ve miktardaki mal ve hizmetlere bireysel anlamda yönelmektedir. Toplumun bireyelerden oluştuğu gerçeğiyle, toplamda toplumunda bir gelir kısıtı mevcuttur. Dolayısıyla bir bireyin zevk ve tercihleri, diğer bir bireyin zevk ve tercihlerini etkileyebilmektedir.

İki kişinin ve iki malın olduğu bir dünya varsayımı altında, insanın elde edebileceği maksimum geliri I ile gösterelim.

$$I = a_1x_1 + a_2x_2^2$$

Böyle bir dünyada birinci tüketicinin zevk ve tercihleri ikinci tüketiciyi etkileyecektir. Çünkü gelirin sabit ve kaynakların kıt olduğu bir dünyada zevk ve tercihlerin yapısı da değişiklik göstermekte, tüketiciler arasında gelir dağılımı ön plana çıkmaktadır. Bireysel zevk ve tercihler, toplumsal açıdan gelir dağılımı ve bölüşüm sorunun açıklanmasında ve bu nedenlerle

² x_1 = birinci tüketicinin zevk ve tercihleri; x_2 = İkinci tüketicinin zevk ve tercihleri

çatışmaların çıkmaması için, toplumda belli mekanizmaların bir diğer bireyin yaşamını etkileyebilecek tüketim ve israfı kısıtlayacak mekanizmalar konulabilir.

Tüketim ve gelir ilişkisinde, zaman boyutu hesaba katılabilecek önemli değişkenlerden bir tanesidir. Gary Becker'in zamanın tekrar dağılımı teorisi ekonomiye ve tüketim davranışlarının tanımlanmasına yeni bir boyut getirmiştir. Becker (1965) geleneksel tüketim teorisinden tüketicinin davranışlarına bakış açısı ile yaklaşmaktadır. Bu bakış açısı ile tüketici piyasa mallarının pasif fayda maksimize eder bir davranış göstermediği kabul edilmektedir. Tüketici artık piyasa mallarını ve çalışmadığı zamanı beraber kullanarak temel ihtiyaç maddelerini tüketmektedir. (Schroeder, 2000: 2). Bu çerçevede günümüz insanların tüketim kalıplarını e-ticaret yolu ile internet ortamında yapma alışkanlığı kazanması önemlidir. Sanal ortamda e-imza, e-kimlik gibi uygulamalarla zamanını tasarruf etme eğiliminde olan günümüz tüketicileri artık zamanı bir maliyet unsuru olarak görmektedirler. En kısa zamanda ihtiyaç duyulan ürüne erişim, malın maliyetine zaman unsuru olarak eklenmektedir. Dolayısı ile zaman günümüzde kendini bir ihtiyaç olarak göstermektedir. Zamanın da gelir kaynakları gibi kısıtlı olması sebebiyle tüketici ihtiyaçları davranışlarında ve eğilimlerde değişikliğe neden olabilmektedir.

Zaman bireylere göre değişen bir kavramdır. Einstein'ın izafiyet teorisi gereğince de zaman görelidir. Yani bir bireyin zamana bakış açısı ile diğerinin farklıdır. Farklı bir bakış açısı ile zaman çoğu zaman hızlı çoğu zaman yavaş geçebilmektedir yani izafidir. Bireylerin yoğun iş temposu ve gündelik zaman tüketimleri neticesinde, kısıtlı bir zaman dilimine sahip oldukları bir gerçektir. Bu sebeple, bireyler zamanlarını da maksimizasyon süreci çerçevesinde değerlendirmek zorundadırlar. Zamanın bir ekonomik ihtiyaç olduğu gereği ile tüketiciler piyasa mallarını tercih ederken bu faktörü önemsemekte, davranışlarını yönlendirmektedirler. Örneğin; fast food tüketimi zamanın kısıtlı olması ve insanların hızlı tüketim ihtiyaçlarının tipik bir örneğidir, dünyada küreselleşme süreci ile beraber hızla artmaktadır.

Takas ekonomi sisteminin uygulanmadığı günümüzde, insanın ekonomik ihtiyaçlarının temininde kullandığı araç ve gelirin en önemli göstergelerinden bir tanesi de paradır. Dolayısıyla toplum ve birey açısından önem taşıyan bir konudur. Mintzberg (2002:4) değerlendiren ve maksimizasyon gözetilen insanın tek gözetildiği isteğin para olduğunu vurgulamaktadır. Bu sebeple, insanın gelirinin artmasının tek kaynağı para olmaktadır. Mevcut gelirden insanın tüketim alışkanlıklarını maksimize etme eğilimi sonucu toplumda çatışmalar çıkabilmektedir. Çatışmaların ana kaynağı ise bu konuda, gelirin bölüşümü ve dağılımıdır. Gelir dağılımının bozuk olduğu bir ülkede ise toplumsal refah bozulmakta ve politik süreçle birlikte sorun yumağı

büyümektedir. Sorun yumağının bir aşamasında, toplumsal davranışlar bozulmakta, yolsuzluk olgusu kendini gösterebilmektedir. Yolsuzluk, insan sorunlarını inceleyen bilim dallarının ilgi alanına bu sebeple girmektedir. (Tokatlıoğlu, 2003:2). Tüketim alışkanlıklarını maksimize etme güdüsündeki insan, davranışlarını yolsuzluk bağlamında ilerletebilmekte ve değiştirebilmektedir. Dengesiz ve düzensiz tüketim alışkanlıklarının, toplumsal davranışlara olumsuz etkisi açığa çıkmaktadır.

Açıklanan modelde, ekonomide iki kesimin olduğu varsayılmıştır. İki kesimin işçi ve işveren olarak ele aldığımızda, sorunun boyutu ve yönü değişik açılımlar ortaya koymaktadır. Sosyal düzende, birbirinden bağımsız, fakat üretim aşamasında birbirine bağımlı bu iki kesimlerin isteklerinin sonsuz olması sosyolojik ve siyasi konularda ortak mutabakatla çözülmesi gereken sorunlara yol açabilmektedir. İşçi ve onun ücretini veren işveren arasında geçen süreç, isteklerin kısıtlı gelir ortamında olması dolayısıyla sınıfsal çatışmalara sebebiyet verebilmektedir. Politik süreçlerde, gelir dağılımı ve bölüşümünün temelinde dikkate alınması gereken bu konu, emeğin toplam gelirden aldığı payın artırılabilmesi açısından iyi analiz edilmesi gerekmektedir. Kısıtlı gelir ortamında sınıflar, isteklerinin karşılanması boyutunda daha fazla maddi imkanı talep etmektedirler ve mevcut kısıtlı gelirden paylarını artırabilme çabasına girmektedirler.

Gelir ölçülebilen bir kavramdır fakat ihtiyaçların ölçülemediği varsayımında, kıt olanının bölüşüm ve dağılımı sorunu ileriki aşamalarda ortaya çıkmaktadır. Sichtermann (1978:165) kıtlığı bir yerde olan fakat sonsuz olmayan olarak tanımlamaktadır. Dolayısı ile ölçülebilen şeyler kısıtlı olabilmekte ve rasyonel planlama gerektirmektedir.

III. REMM (Resourceful, Evaluating, Maximizing Man) Modeli

REMM Modeli yeni bir terim olmasına rağmen 200 yıllık uzun bir araştırma ve incelemenin bir ürünüdür. (Jensen, 1994:3). REMM Modeli dört varsayımdan oluşmaktadır. (Mintzberg, 2002:4-5)

Varsayım 1: Her insan kendinin değerlendiren olup olmadığını önemser.

İnsanlar hayatta birçok konu hakkında kaygı duymaktadırlar. Bireylerin tercihleri geçişkenlik göstermektedir. REMM, her zaman ikame ve takas yapma eğilimindedir.

Varsayım 2: Her insanın ihtiyaçları sonsuzdur. Bireyler her konuda ihtiyaç duydukları veya duymadıkları mal ve hizmetleri talep etme eğilimindedirler.

Varsayım 3: Her insan kendi çıkarını maksimize etme eğilimindedir. Bireylerin ihtiyaçları sonsuz fakat isteklerin karşılanması kısıtlı bir ortamda gerçekleşmektedir. Dolayısı ile kısıtlı ortamda sonsuz isteklerini en yüksek değeri elde edecek şekilde insan faydasını maksimize etme eğilimindedir.

Varsayım 4: Her insan beceriklidir. Bireyler yaratıcıdır ve çevresini sürekli değiştirme, imkânları genişletebilme eğilimindedirler. Yaratıcı olması sonucu kendi imkânlarını ve alternatiflerini genişletebilmektedir.

REMM modeli ikinci varsayımı çerçevesinde insan sürekli olarak farklı maddeler ve ihtiyaçlar arasında ikame yapma çabası içersindedir. İkame yaparken kısa zamanda elde etmek istediği para ile beraber maksimizasyon güdüsü öne çıkmaktadır. Ekonomik ve siyasal ortamlarda insanın bu güdüsü çoğu zaman ahlaki olmayan yolların öne çıkmasına sebebiyet verebilmektedir. Kısa zamanda ihtiyaçlarını kısıtlı imkanlarla maksimizasyon yapma güdüsü, bireylerin kazanç elde etme güdülerini artırmakta, artan ihtiyaçlarla birlikte yayılan rüşvet, bilançolarda hile ve kanuni olmayan yollardan para elde edilmesi toplumsal bir hezeyan ortamı meydana getirmektedir.

Toplumsal inançların güçlü olduğu ülke ekonomilerinde maksimizasyon güdüsü kendini çoğu zaman etkin para yönetimi ve çalışmaya bırakmaktadır. REMM modeli insanın doğasını ve davranışlarını açıklamaya yönelik bir modeldir ve modelden insanın davranışlarını kanuni kurallar, yönetmeliklerle sınırlamanın gereği önem kazanmaktadır. Kanuni hüküm ve kurallar insanın davranışlarını belli ölçütlerde kısıtlamaktadır. Dolayısı ile REMM modeli kanuni hükümlerin temellerini de açıklamaya yönelik bir modeldir. İnsanın davranışlarının tanımlanması ve iyi tanınması refah düzeyinin artırılması ve toplumsal huzur ve refahın artması açısından da önem taşımaktadır.

IV. REMM Modeli Çerçevesinde Bireylerin ve Toplumların Davranışları

Sosyoloji toplumun davranışlarını inceleyen bilim dalıdır. Sosyoloji bilimi iktisat ve siyaset bilimi ile çok yakından ilişki içersindedir. İktisat, insanların ihtiyaç duydukları mal ve hizmetlerin üretimini, bölüşümünü ve tüketimini konu alan bir sosyal bilimdir. Bu sebeple, iktisadi olaylar, toplumsal bir faaliyet oluşturmakta ve iktisadi davranışlar toplumun yapısından etkilenmektedir. Toplumlar, farklı yapı ve kültürde olmaları sebebiyle, tüketim alışkanlıkları ve iktisadi davranışları farklılık göstermektedir. Toplum içersinde yaşayan insanlar, birçok konuda olduğu gibi iktisadi davranışlar konusunda etkileşim içersindedirler. Sosyoloji ile iktisat, bu

noktada birleşerek çözüm kapısını aralamaktadır. İktisadi davranışların toplumsal açıdan değerlendirilmesi ve toplumsal davranışların iktisadi davranışlara etkilerinin incelenmesi bu açıdan önem taşımaktadır. Sosyoloji REMM modeli çerçevesinde bireylerin oluşturduğu toplumu analiz etmede, davranışlarını ve kültürel etkileşimini objektif incelemede etkin olmaktadır. REMM modeli çerçevesinde sosyal hayatın iktisadi yönü de farklılık göstermektedir ve iktisadi sosyolojinin konusuna girmektedir.

Toplumda oluşmuş iktisadi davranışlar aile, okul ve çevre gibi sosyalizasyon ajanları ile beraber devamlılık sağlamaktadır. REMM modeli sonucu şekillenmiş bireysel davranışlar, bütün halinde topluma yaygınlık kazanmakta ve toplumsal refahı etkilemektedir. Kaynakları etkin kullanan ve sürekli yenilenme peşinde koşan bireylerin oluşturduğu toplumsal düzen kültürler arasında da bir etkileşime neden olmaktadır.

Kaynakların kıt olduğu bir ortamda bireyler istedikleri mal ve hizmetleri sınırsızca kendi tasarrufları ile kullanamamaktadırlar. Dolayısı ile mal ve hizmetler arasında ikame edebilme kabiliyetinin insanlar arasında gelişmiş olması gerekmektedir. Bu konu firmalar için de geçerlidir. Minimum maliyetlerde maksimum geliri elde etme çabası işletmelerin temel amaçlarından biridir. Firmalar da üretim sürecinde tercih sistemlerini kullanırlar ve maliyet analizi yaparlar. Bireyler bütçelerini maksimum fayda sağlayacak şekilde kullandıkları ölçüde iktisadi hayatta başarı elde edebilmekte, tasarruf birikimi elde etmektedirler. REMM modeli çerçevesinde bireylerin tasarrufları da en fazla karı sağlayacak yatırım araçlarına yönelmektedir.

REMM modeli insanın kısıtlı kaynakları en rasyonel metotlarla yönetmeyi hedeflemektedir. Bireylerin davranışları uzun vadede toplumsal davranışlara dönüşmekte, karşılıklı etkileşime girmektedir. Örneğin ülkenin milli gelirinin artması rasyonel düşünme mantığında bağımlı bir noktaya gelmektedir. Kıt kaynaklar ile davranışlarını rasyonel belirlemeye çalışan bireyler aslında toplumun iktisadi davranışlarını uzun vadede yönlendirmektedir. Aile içerisinde şekillenen bireyin davranışları toplumu etkilemektedir. Steuart'a göre ekonomi ailenin isteklerini basiret ve sadelikle sağlama sanatıdır. (Steuart, 1966:2). İktisat ve davranış modellemesi açısından analizi, sosyolojinin ilgi alanına bu noktada girebilmektedir.

REMM'den başka ona alternatif ortaya atılan SRSM (Socialized, Rule-Following, Sanctioned Man) modeli vardır. REMM modeli, daha çok kendi çıkarını daha önde tutabilen, rasyonel, kıt kaynakların en iyi şekilde kullanılmaya çalışıldığı piyasaları esas almaktadır. REMM modeli ile tanımlanan insan, serbest piyasa ekonomisinde maksimum faydayı elde edebileceğine inanmaktadır. Kapalı, kurumsal ekonomiler ise, daha çok SRSM'de tanımlanan

insanın davranışları ile örtüşmektedir(Tvaerfag, 2002:7). Çalışmada SRSM modelinin uygulamalarına değinilmemiştir fakat karşılaştırma açısından önem taşımaktadır.

REMM modeli çerçevesinde davranan insan tiplmesi, bir çok kesim tarafından yoğun biçimde eleştirilebilmektedir. Özellikle, küreselleşme karşıtları, ülkelerin gelişmişlik düzeyi ve gelir dağılımı bozukluklarının sebebi olarak, bu tür davranışlar ve sonuçları olduğunu iddia etmektedirler. Eleştiriler yoğun biçimde çevre konusunda gelmektedir. REMM çerçevesinde tanımlanan insanın sürdürülebilir kalkınma kapsamında olumsuzluklara ve düzensizliklere yol açtığı savunulmaktadır. Axwell “Eğer havayı soluyabiliyor ama suyu içemiyorsanız geri kalmış bir ülkedesiniz. Eğer suyu içebiliyor fakat havayı soluyamıyorsanız kalkınmış bir ülkedesiniz” demektedir. (Yenigün, 2004:100). Sürdürülebilir bir yaşam kalitesi açısından REMM modeli çerçevesinde hareket eden insanların toplumun geneline ve çevreye zarar verdiğini vurgulayanlar, DTÖ gibi küresel kuruluşların da bu davranış modellerinden etkilendiklerini savunmaktadırlar. Onlara göre bireysellikten genele varan bir bencil davranış tarzı hızla yayılmaktadır ve engellenmesi gerekmektedir. Az gelişmiş ülkelerin bu süreçten yoğun biçimde etkilendiği savunulmaktadır.

V. Değişen Toplum ve Çevrede İnsan Davranışlarının REMM Çerçevesinde Analizi

Günümüz küreselleşme sürecinde toplumların çeşitli risklere karşı kırılganlığı artmaktadır. Geleceğin belirsiz olması ve belirsizlik karşısında rasyonel kararları vermek durumunda olan bireyler, kısa zamanda maksimizasyon çerçevesinde hareket etmektedirler. Risklerin artması ile beraber toplumda güvensizlik ortamı da artmaktadır. Marshall (1999:289)’a göre, aslında insanın özü de belirsiz bir şeydir. Belirsizlik, güven bunalımı ortamında bireyler REMM modeli 4. varsayımı ile sorunları bertaraf edebilmektedir. Önemli olan bireylerin becerilerini riskleri minimize etme çabasına yöneltebilmeleridir.

Toplumda güvensizlik ve risklerin artması REMM modelinin 2. varsayımı olan ihtiyaçların sonsuzluğu konusunu gündeme getirmektedir. Belirsizlik ve korunmasızlık şartlarında güven önem taşımaktadır. Endişe ve korku da güvensizlikle beraber artmaktadır. (Solomon, 2001:126). Güvensizliğin artması da risk faktörünü ön plana çıkarmaktadır. (Mayer, 1995:724). Son zamanlarda güvenlik şirketlerinin hızla artması ve insanların varsayım 2 gereği bu hizmetleri talep etmesi konuya örnektir. Güvenlik hizmetini arz eden şirketler ise REMM modeli varsayım 3 ile hareket etmektedirler. Çünkü güvensizlik ve risklerin fazla olduğu bir ortamda, şirketler karlarını maksimizasyon etme güdüsü ile böyle bir sektöre girmektedirler. Görüldüğü gibi çevrenin olumlu ve olumsuz dışsallıkları bireyleri REMM modeli çerçevesinde hareket etmeye

yöneltebilmektedir. İki tarafın da kazançlı çıktığı bu gibi durumlarda toplumsal refah düzeyi de artmaktadır. Güven ortamını tesis eden birey, bilgi karışıklığı ve risk algısı konusunda karmaşalardan uzaklaşmaktadır (Gefen, 2002:6). Sigorta sektörünün artan güven ve risk bunalımı ortamında hızla artması ve bireylerin REMM modeli çerçevesinde davranış göstermesi konuya bir başka örnektir.

VI. Sonuç

REMM insan davranışlarını açıklamak amacıyla geliştirilmiş bir modeldir. Sosyoloji ve iktisat biliminin gelir dağılımı, bölüşüm, tüketim alışkanlıkları, zevk ve tercihleri açıklamada ortak biçimde kullanabileceği bir mekanizmadır. Bireyin ve toplumun gelirinin kısıtlı olması, tüketim aşamasında zevk ve tercihlerin bir diğer birey veya grubu etkilemesine neden olmaktadır. Bu aşamada, çalışmada REMM modeli varsayımları ile hareket eden insanın davranışlarının olası sonuçları ve yaşanabilecek çatışmalar analiz edilmiştir. Gelirin elde edilme biçimleri ve dağılımı aşamasında insan ihtiyaçlarının sonsuz olduğu varsayımı altında incelenmiş, bu noktada, zaman faktörüne değinilmiştir. Toplumda cereyan eden sosyo-iktisadi, politik olayların ve düşünce akımlarının açıklanmasında REMM modeli gibi insanı çözümlenmeye çalışan kuramlardan faydalanmak, toplumsal düzen ve bireysel ihtiyaçların temini bakımından önem taşımaktadır.

Kaynakça

- Becker, G. S. (1976), *The Economic Approach to Human Behaviour*. Chicago and London: The University of Chicago Press.
- Becker, Gary (1965), A Theory of the Allocation of Time. *Economic Journal* 75: 493-517.
- Gefen, D. and Srinivason, T. (2002), "The Conseptualization Of Trust, Risk And Their Relationship İn Electronic Commerce :The Need For Clarifications."
- <http://theoryandscience.icaap.org/content/vol001.001/03rolf.html>
- <http://www.eweek.com/article/0,3658,s=701&a=23516,00.asp>
- Jensen M.& W.Meckling (1994) " Nature of Man ",Harward University,Graduate School of Business,Aug,1-39.
- K. Polanyi, C. M. Arensberg (1957), "The economy as instituted process" , *Trade and market in the early empires: economies in history and theory* (New York, NY: The Free Press).
- Marshall, Gordon (1999), *Sosyoloji Sözlüğü*, Bilim ve Sanat Yayınları, Ankara.
- Mayer, R. (1995), "An İntegratve Model Of Organizational Trust", *Academy Of Management Review*, Vol.20, No.3; 709-734.

Michael C. Jensen and William H. Meckling, "The Nature of Man," *Journal of Applied Corporate Finance* (Summer 1994), pp. 4-19.

Mintzberg,H.,R.Simons and K.Basu (2002) "Beyond Selfisness",April,Erişim Adresi:www.henrymintzberg.com

Onur, S.(2004)"Literatürde Ekonomi-Politika İlişkisi.",*İşgüç*,Cilt:6,Sayı:1.

Rosenstein-Rodan, P.N. (1934). The Role of Time in Economic Theory. *Economica* 1: 77-97.

Schroeder,R. (2000), "Towards An Understanding Of The Global Market System: A New Perspective For Economics." *Theory and Science*;. 1-6

Sichtermann, Barbara (1978). Unersättlichkeit und Grenze—Anmerkungen zum Begriff: Knappheit. *Mehrwert: Beiträge zur Kritik der politischen Ökonomie* 14: 133-171.

Solomon, R. and Floreres ,F.(2001),*Güven Yaratmak*, BZD Yayın ve İletişim Hizmetleri, İstanbul, MESS Yayın No : 369 , Aralık.

Steuart J.(1966) *An Inquiry in to the Principles of Political Economy*,(ed.)A. Skinner,London.

Tokatlıoğlu, M.(2003)"Ekonomik Boyutuyla Yolsuzluk Olgusu ve Yolsuzlukla Mücadele.",*İşgüç*,Cilt:5,Sayı:2.

Tvaerfag, Socialidenskab (2002) "Homo Economicus vs. Homo Sociologicus?",*Institutional Theory For Economy*, Feb;1-15.

Yenigün, Aylin (2004)"Parlamento Dışı Yasalar", *Bütün Dünya*, Sayı:2004/09:73-75.